

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 245,011114

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

לבתי ספר עצמאיים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	הבנה והבעה
50 נקודות	—	{ חלק א: הבנה (25 נקודות)
		{ חלק ב: הבעה (25 נקודות)
24 נקודות	—	פרק שני — תחביר
26 נקודות	—	פרק שלישי — מערכת הצורות
100 נקודות	—	סה"כ

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק

ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
ישום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

לפניך שלושה טקסטים. קרא אותם, וענה על השאלות לפי ההוראות בפרקים שאחריהם.

טקסט א – מאמר

מהגרים נקבצו עליה

(מעובד על פי מורג, מ'. מלחמת העולם השלישי מרעידיה את אדמות אירופה ההמומה, **המודיע**, כ' באלול תשע"ה)
מיליוני אנשים אומללים, שקצה נפשם במדינותיהם מוכות המלחמות ורדופות העריצות והעוני, קמים ועוזבים את מולדתם – סוריה או לוב, סודן או אריתראה, עירק או תימן. המוני מהגרים צובאים על גבולותיהן של ארצות אירופה ומחפשים בהן עתיד טוב יותר.

האירופים אובדי עצות ושרויים בוויכוחים פנימיים – מה לעשות לנוכח הנחשולים האנושיים המסתערים על הגבולות וחוצים מדינות, על עולליהם וטפם. במדינות מערב אירופה משתדלים לנהוג בהבנה ולקלוט את המהגרים, עם זאת הם מודאגים מן ההתגברות של תופעת ההגירה, ואילו במדינות מזרח אירופה כמו צ'כיה וסלובקיה נוהגים בקשיחות במהגרים ומסרבים לקלוט אותם.

אסונות קשים מכים במהגרים – בחופי לוב טבעו שתי סירות שעליהן מאות מהגרים ובאוסטריה מתו עשרות מהגרים בתוך משאית של מבריחי גבולות. אלפי מהגרים חשופים למחלות וסובלים מתת־תזונה. לפי ארגון ההגירה הבין־לאומי, בשנה האחרונה טבעו למאות 3,492 מהגרים שניסו להגיע לאירופה דרך הים. בכל יום חיילים של צבא איטליה ויוון מחלצים כאלף מהגרים מן הים.

אולם האם אירופה יכולה להרשות לעצמה להיחפך – בחסות החמלה – ליבשת של מהגרים? בשנים האחרונות אירופה מוצפת מהגרים, ורבים מהם עושים באירופה כבשלהם. שכונות העוני בפרברי הערים הגדולות והולכות וגדלות והפשיעה מתרחבת; מהגרים עניים המתעלמים מן החוק והסדר נמצאים במרכזי הערים, והסביבה משתנה בהדרגה לנגד עיניהם המבועתות של אזרחי אירופה; השינוי הדמוגרפי מהיר; במקומות עבודה מעדיפים להעסיק מהגרים, משום שהם מוכנים לעבוד יותר ולהשתכר פחות. האם יהיה נכון להתעלם מכל ההתרחשויות הללו ולפתוח את הגבולות לרווחה? זאת הדילמה הקשה שניצבת לפני אירופה.

הדילמה הזאת מפלגת את מנהיגי מדינות אירופה וקורעת את האיחוד האירופי. במדינות אחדות עולה כוחן של מפלגות קיצוניות הנאבקות בהגירה, וזוכות בשל כך לתמיכה מן האזרחים החוששים לאבד את הצביון התרבותי של מדינתם. אם כן משבר ההגירה מאיים לא רק על "אירופיותה" של היבשת אלא גם על אחדותה. המדינות החלוקות בנוגע ליחס כלפי המהגרים מתווכחות זו עם זו ומטיחות האשמות זו בזו, וכמה מהן מסרבות לשאת בנטל קליטת המהגרים; איטליה יוצאת נגד צרפת שיוצאת נגד בריטניה שיוצאת נגד חוקי ההגירה של האיחוד האירופי שיוצא נגד יוון שמצבה דומה למצבה של הונגריה שהוזהרה על ידי אוסטריה וגרמניה.

בעת האחרונה הקצתה הנציבות האירופית למדינות האיחוד האירופי 2.4 מיליארד אירו לחמש השנים הבאות כדי להתמודד עם תופעת ההגירה. התקציב מיועד לבניית מרכזי קליטה למהגרים ולשילובם בחברה מחד גיסא, ולשיפור הפיקוח על הגבולות ולתקצוב תכנית לגירוש מהגרים שלא אושרה בקשתם למקלט מאידך גיסא.

טקסט ב – ריאיון עם אבי פרימור*

(מעובד על פי קולינס, ר', בארי, ח'. דרום תל אביב פינת בודפשט, יתד נאמן, כ' באלול תשע"ה)

זה שנים רבות אירופה היא יעד מועדף של מהגרים מן המזרח התיכון ומאפריקה. בעבר ניסו מדינות אירופה להתעלם מהגירה זו מכיוון שחשבו שזרם ההגירה ייפסק. לא כן עכשיו.

האם חלה עלייה תלולה ופתאומית בזרם המהגרים המגיעים לאירופה?

כן. השנה מצפים ל-800 אלף עד מיליון מהגרים במערב אירופה בלבד, לעומת 400 אלף מהגרים שהגיעו אליה בשנה שעברה. כלומר בשנה אחת נרשמה עלייה של 200%-250 במספר המהגרים. טבעי שבעקבות עלייה זו הבהלה הולכת וגוברת.

5

מהי הסיבה לעלייה התלולה במספר המהגרים דווקא בעת האחרונה?

זרם המהגרים גובר בשל מגוון סיבות: המשבר בסוריה, חוסר השקט בלבנון, מלחמות האזרחים בעירק ובלוב וכן הבעיות באפריקה. צריך להבין – פליטים אינם בורחים לאי-שם. כשהם נמלטים מבעיות הם מחפשים מקום נוח. שום פליט מסוריה לא יברח לכיוון רוסיה, ודאי שלא לאוקראינה. מערב אירופה הוא היעד הנכסף שלהם. הם מחפשים עבודה, סיוע הומניטרי ודמי כיס – עד שימצאו מקורות פרנסה. את אלה הם יכולים למצוא בכמה מן המדינות העשירות במערב אירופה, כמו גרמניה ואוסטריה.

10

מדוע האירופים מאפשרים למהגרים הרבים לבוא בשעריהם?

ראשית לקחי העבר. נוסף על כך האירופים זקוקים מאוד לידיים עובדות. במדינות כמו גרמניה, אוסטריה וכמה ממדינות סקנדינביה הזדקנה האוכלוסייה, ורוב המהגרים הם צעירים בגיל העבודה, והם מוכנים לעבוד גם בעבודות פשוטות בשכר נמוך.

15

מי עומד בימים אלה בראש המתנגדים למהגרים – השלטונות או האזרחים?

היחס של השלטונות, בעיקר בגרמניה, הוא הומניטרי. בגלל השואה הם רוצים להוכיח לעצמם ולעולם שגרמניה של היום אינה ממשיכת דרכה של גרמניה הנאצית. ההתנגדות מגיעה מלמטה, מן האזרחים המתקוממים נגד הנוכחות של מהגרים רבים ברחובות הערים, וכן מגורמים פוליטיים, לאומנים קיצוניים המגבירים את ההתנגדות למהגרים.

20

בשל הזעם של האזרחים המנהיגים האירופים מצהירים הצהרות שאינן עולות בקנה אחד עם עקרונותיהם ועם תפיסת עולמם הבסיסית. כך לדוגמה על אף הגישה ההומניטרית של קנצלרית גרמניה היא קראה לפזר את הפליטים בין מדינות האיחוד כדי שלא רק גרמניה תישא בנטל. קריאה זו נבעה מן הלחץ של האזרחים.

25

האם אין חשש שעם זרם המהגרים יחדרו לאירופה גם פעילי טרור?

אפשר לומר זאת על כל הגירה. השאלה היא מה הממדים. אירופה די פתוחה, ואם רוצים אפשר להיכנס אליה באמצעות מסמכים מזויפים. מחבל לא צריך להתחפש לפליט כדי להיכנס לאירופה.

30

* אבי פרימור היה שגריר ישראל באיחוד האירופי, בבליה, בלוקסמבורג ובגרמניה. כיום הוא ראש המרכז ללימודים אירופיים באוניברסיטת תל-אביב. /המשך בעמוד 4/

האם יש סיכוי של ממש לעצור את זרם המהגרים? האם יש תכניות בעניין זה?

עד היום לא הייתה כל מדיניות בעניין. המדיניות של אירופה הייתה מדיניות של בת־יענה. גם בשל התקווה שהתופעה תצטמצם או תחלוף מאליה וגם בשל הצורך של מדינות אירופה בידיים עובדות. אני מעריך שכעת הן מגיעות לרוויה, ולכן סביר שיגבשו מדיניות חדשה. לדעתי, האירופים לא יוכלו לעצור לחלוטין את זרם המהגרים, אולם הם יוכלו להאט את קצב ההגירה. על פי המנטליות של אירופה, לא תיתכן הקמת חומה סביב היבשת. זה פשוט לא רלוונטי. אני מניח שיימצאו דרכים להאט את קצב ההגירה, למשל השקעה במדינות המוצא כדי למנוע ממהגרים פוטנציאליים לעזוב אותן. אני צופה שהבעיה לא תיעלם. מדינות אירופה יצטרכו לגבש מדיניות מעשית יותר ולתאם ביניהן דרכי פעולה כדי להתמודד עם הבעיה.

35

טקסט ג — מאמר

העולם רועש וגועש

(מעובד על פי אברהמי, ע'. העולם רועש וגועש, יתד נאמן, ט"ז באלול תשע"ה)

מי שמתבונן בכותרות העיתונים של השנה האחרונה מתודע לכמה מן התהליכים המתרחשים בעולם, העשויים להביא לתפניות היסטוריות אדירות. אחד מן התהליכים הבולטים הוא הגירת המונים למדינות אירופה. מתברר שכל ההתרחשויות במדינות אירופה עד כה היו רק קדימון להתרחשויות שעוד עלולות לקרות. עד כה נעשו רבעים שלמים בערים הגדולות במערב אירופה לאזורים של מהגרים בלבד, והם חסומים אפילו בפני המשטרה המקומית, אולם כעת מדובר באיום דמוגרפי על מדינות מסוימות.

5

אין ספק שבמבט ראשון קשה למצוא דופי ברצון של האירופים לסייע לבני אדם אומללים המבקשים לעצמם מפלט לאחר שחוו תלאות רבות במדינות כמו ניגריה, אפגניסטן ובעיקר סוריה. אולם הניסיון מלמד שקשה מאוד לשפוט את התהליכים הללו לפי תמונת הרגע, שבה הם נראים כפליטי חרב חסרי ישע הזקוקים לעזרה. במקרים רבים מתברר שאין מדובר בפליטים כאלה אלא במהגרים הרוצים לשפר את תנאי חייהם. לא אחת לאחר תקופה של התאקלמות וצבירת ביטחון עצמי להתמודדות עם הזרות, יש מהגרים המרגישים בבית ומנסים להעתיק למקומות מושבם החדשים את תרבותם, ויש היוצאים לפרשות דרכים ומלסטמים את הבריות. כמו כן סביר מאוד שגופים המנהלים מלחמה נגד העולם המערבי ותרבותו, מנצלים את תנועת ההגירה ההמונית ומחדירים בחסותה תאים חתרניים, המונחים לפעול בשעת כושר נגד המדינות המארחות אותם. לאיומים חמורים אלה יש לצרף את ההתמודדות על מקומות עבודה ואת האיום על רווחתן של האוכלוסיות המארחות. אלו הם חלק מן האתגרים שמציבה תופעת ההגירה הזאת.

10

15

זרם ההגירה הנוכחי אינו משאיר מרחב תמרון גדול, ואם לא ייעצר במהרה יש לחשוש שקרבה התמודדות בלתי נמנעת על אדמת אירופה. במקרה כזה יש חשש מפורענות חסרת סייגים וגבולות, שעלולה לשנות את המפה של אירופה ואף של העולם כולו, שכן אי-אפשר לדעת מי ישלח את ידו ויתערב במה שיקרה.

20

פרק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים — א: הבנה, ב: הבעה.
ענה על השאלות במחברת לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3 על פי הטקסטים שקראת.

1. א. תופעת ההגירה למדינות אירופה אינה חדשה.
(1) מדוע דווקא בעת האחרונה עלתה תופעה זו לסדר היום הציבורי באירופה?
(2) בחר בשניים מן הטקסטים שקראת, והעתק מכל אחד מהם משפט המוכיח את קביעתך.
(4 נקודות)
- ב. נסח את הדילמה שמורג (טקסט א) מציג במאמרו. (3 נקודות)
2. המאמר של אברהמי (טקסט ג) הוא מאמר עמדה.
א. נסח את הטענה העיקרית של אברהמי בנוגע לתופעת ההגירה. (3 נקודות)
ב. עיין בטקסט ג, שורות 7-11.
(1) העתק משורות אלה שני משפטים שלכל אחד מהם יש תפקיד במבנה של מאמר טיעון.
(2) ליד כל משפט שהעתקת ציין את תפקידו במאמר.
(5 נקודות)
- ג. האם פרימור (המרואיין בטקסט ב) מסכים עם עמדתו של אברהמי (טקסט ג) בנוגע לתופעת ההגירה? נמק את תשובתך. (3 נקודות)
3. טקסט ב הוא ריאיון.
א. ציין שני יתרונות של הצגת מידע באמצעות ריאיון. (3 נקודות)
ב. בין השאלות של המראיין יש שאלות הרומזות על עמדה מנוגדת לעמדת המרואיין (פרימור).
בחר בשאלה אחת הרומזת על עמדה מנוגדת, והעתק אותה.
הסבר את בחירתך.
(4 נקודות)

חלק ב: הבעה (25 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 4-5 וכתוב עליו מאמר בהיקף של כ-500 מילים, על פי ההנחיות.

4. סוגיית הפליטים מעוררת ויכוח בקרב אזרחים במדינות באירופה. יש הטוענים שראוי לקלוט את הפליטים ולשלבם בחברה, ויש הדורשים למנוע את כניסתם לתחומי המדינה.

כתוב מאמר טיעון.

במאמריך **הבע** את דעתך בנושא זה. **נמק** את דעתך.

תוכל להיעזר בטקסטים שקראת.

5. בשנים האחרונות מופקים בחברה החרדית הופעות, הצגות וסרטים שתוכניהם אושרו עבור ציבור זה. רבים צופים בהם, והתופעה הולכת ומתרחבת.

כתוב מאמר טיעון.

הבע את דעתך על ההשתתפות של רבים בציבור החרדי במופעים אלה. **נמק** את דעתך.

/המשך בעמוד 7/

פרק שני – תחביר (24 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות:

על שאלה 6 (חובה) ועל שתיים מן השאלות 7-10 (שאלות בחירה).

(לכל שאלה – 8 נקודות)

ענה על השאלות במתברת.

6. שאלת חובה (8 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מנהיגי המדינות באירופה מתקשים להכריע בשאלה מי מן המהגרים נמלט מארצו

בשל מלחמה או רדיפה אישית.

II. מי שמתבונן בכתבות העיתונים של השנה האחרונה מתוודע לתהליכים רב־משמעות

המתרחשים בעולם.

III. איש אינו יודע מי יתערב בתהליכים המתחוללים על אדמת אירופה.

(1) העתק מן המשפטים III-I את כל הפסוקיות.

(2) ליד כל פסוקית שהעתקת, כתוב את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניך שני משפטים פשוטים.

I. באירופה מתקשים להתמודד עם קליטת המוני המהגרים.

II. האירופים מגלים את הצד היפה של האנושות: חמלה, הושטת עזרה וסיוע לאנשים

חסרי כול.

(1) העתק את מספרי המשפטים, וכתוב ליד כל מספר מהו המבנה של המשפט

(ייחוד, סתמי, בעל חלקים כוללים).

(2) העתק מכל אחד מן המשפטים את המילה / המילים שעל פיהן קבעת את תשובתך

בתת־סעיף (1).

(3) ציין קשך שיבטא את הקשך הלוגי שבין שני המשפטים II-I.

שאלות בחירה (16 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 8 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם מבנים תחביריים שונים למסירת דברים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. לפי נתוני ארגון ההגירה הבינלאומי, בשנה האחרונה טבעו 3,492 מהגרים שניסו להגיע לאירופה דרך הים.

II. בהונגריה אומרים כי הם קורסים תחת נטל קליטת המהגרים.

III. "אירופה אינה מחויבת לקלוט בשטחה את כל המהגרים", טוען אבי פרימור.

IV. לטענת אזרחים בגרמניה, קליטת מהגרים בלי הגבלה עלולה לפגוע בצביון של מדינתם.

(1) העתק מן המשפטים II, III רב את המידע שנמסר במשפט.

כתוב את התפקיד התחבירי המשותף לחלקים שהעתקת.

(2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף של מוסרי המידע במשפטים I, IV.

(3) מבין המשפטים I-IV כתוב את המספר של המשפט היוצא דופן מבחינת הסוג

התחבירי. ציין את הסוג התחבירי שלו.

ב. לפניך משפט מטקסט א (שורות 26-27) המנוסח בצורה לא שגרתית: רצף של פסוקיות לוואי הקשורות זו בזו.

איטליה יוצאת נגד צרפת שיוצאת נגד בריטניה שיוצאת נגד חוקי ההגירה של האיחוד האירופי שיוצא נגד יוון שמצבה דומה למצב של הונגריה שהוזהרה על ידי אוסטריה וגרמניה.

(1) העתק את הפעלים המודגשים בקו, וכתוב ליד כל אחד מהם את הנושא שלו.

(2) איזו מטרה רטורית רצה הכותב להשיג במבנה תחבירי מיוחד זה?

העתק את התשובה הנכונה:

לגרום הזדהות, לבטא אירוניה, לבטא נחרצות, להפריך עמדה מנוגדת

8. לפניך שלושה משפטים, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. הנציבות האירופית תומכת בשילוב המהגרים בחברה ובשיפור הפיקוח על הגבולות.
- II. במקרים רבים מתברר שאין מדובר בפליטים, אלא במהגרים הרוצים לשפר את תנאי חייהם.
- III. משבר ההגירה מאיים לא רק על אירופיותה של היבשת, אלא גם על אחדותה.
- א. העתק את החלקים הכוללים מכל אחד מן המשפטים.
- ב. ציין את התפקיד התחבירי המשותף לחלקים הכוללים בשלושת המשפטים.
- ג. (1) מהו הקשר הלוגי בין החלקים הכוללים במשפט III?
(2) באיזה משני המשפטים האחרים יש אותו קשר לוגי?
(3) מהו הקשר הלוגי במשפט האחר?
- ד. לפניך משפט נוסף.
- הונגריה הודיעה כי לא תיתן אשרות כניסה אלא לפליטים הנרדפים במולדתם.
- (1) מהי המטרה של השימוש במבנה "לא... אלא..." במשפט זה?
(2) איזו מילה יכולה להמיר את המבנה "לא... אלא..." שבמשפט זה, ולשמור על משמעות המשפט? העתק את התשובה הנכונה. גם / רק

9. א.

לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בגלל זיכרון השואה יש לממשלת גרמניה גישה חיובית לקליטת מהגרים.

II. לדעת אזרחים בגרמניה, יש לחשוש מפני שינוי דמוגרפי בעקבות מדיניות זו.

(1) העתק את מספרי המשפטים, וליד כל מספר ציין את המשמעות של המילה "יש" במשפט.

(2) העתק את הנושא במשפט I.

(3) העתק מן המשפטים II-I את כל הקשרים המציינים סיבה.

ב.

לפניך ארבעה משפטי שאלה, ובהם מילים מודגשות. קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. האם תיהפך אירופה בחסות החמלה ליבשת של מהגרים?

II. האם ההחלטה על פתיחת הגבולות עבור הפליטים הייתה נכונה?

III. מה הם קשיים אלה לעומת הסכנות שמהן נמלטו?

IV. מדוע ההגירה נעשית בעיה מהותית של מדינות רבות באירופה?

(1) מבין המילים המודגשות בקו במשפטים העתק את המילה היוצאת דופן מבחינת

התפקיד התחבירי. ציין את התפקיד התחבירי שלה.

(2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף לשאר המילים המודגשות בקו.

ג.

לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. על פי מרבית המומחים והפרשנים, גל הפליטים ששוטף את אירופה הוא תחילתו של עידן היסטורי חדש.

II. נראה כי לא כל מדינות אירופה שותפות לקליטת הפליטים שצובאים על גבולותיהן.

III. אזרחי אירופה מוכנים לקלוט את הפליטים, אבל הם חושבים גם על היום שלמחרת, על העתיד.

(1) העתק את מספרי המשפטים, וליד כל מספר ציין את הסוג התחבירי של המשפט:

פשוט, איחוי (מחובר), מורכב.

(2) לפניך ארבעה מושגים תחביריים: נשוא מורכב, הסגר, תמורה, פסוקית נושא

העתק את המושגים, ולכל אחד מהם הבא דוגמה מן המשפטים III-I.

10. א. לפניך משפט.

באירופה רוצים לסייע לבני אדם שחוו סבל רב במדינותיהם, ומבקשים מפלט במדינות אירופה לאחר שעברו קילומטרים דרך הים בסירות רעועות.
פֶּרַק את המשפט לֵאָרְבֵּעָה משפטים פשוטים ועצמאיים. סִדֵּר אותם לפי סדר התרחשותם.

ב. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

ענף התיירות ביוון נפגע קשות מזרם המהגרים מן המזרח התיכון ומאפריקה, אף על פי כן יוון אינה יכולה לנעול את שעריה בפניהם.

(1) קבע את סוג המשפט, וציין את הקשר הלוגי שבו.

(2) הָמַר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר. שמור על הקשר הלוגי שבמשפט הנתון.

(3) העתק את המילים המסומנות בקו במשפט, וכתוב את התפקיד התחבירי של כל אחת מהן.

ג. לפניך שלוש הצעות לתחימת משפט מורכב.

העתק את המשפט עם סימוני התחימה הנכונים, וציין מעל כל אחת מן הפסוקיות את התפקיד התחבירי שלה.

I. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש | עד שתתברר בקשתו.

II. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש | עד שתתברר בקשתו.

III. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש עד שתתברר בקשתו.

פרק שלישי – מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 11 (חובה) ועל שתיים מן השאלות 12-15 (שאלות בחירה).
ענה על השאלות במחברת.

11. שאלת חובה (8 נקודות)

לפניך משפטים ובהם מיילים מודגשות. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

(1) עד סוף 2016 צפויים להגיע למדינות אירופה מיליוני פליטים. בעקבות תופעה זו עלולה להתרחש תפנית היסטורית אדירה.

(2) מי שמתבונן במהגרים המגיעים לאדמת אירופה נוכח לדעת כי הם אינם נרתעים מן הקשיים הצפויים להם.

(3) בעבר רצתה אירופה להשיג באמצעות ההגירה כוח עבודה זול.

(4) אירופה נוהגת בהבנה כלפי המהגרים שנמלטו מארצות מוצאם.

(5) ראשי האיחוד האירופי הקצו תקציבים ייחודיים לסיוע למהגרים.

שים לב: המשימות בסעיפי השאלה נוגעות למילים המודגשות בלבד.

א. העתק שני שמות מן הגזרה של הפועל מתבונן. כתוב את הגזרה המשותפת.

ב. העתק פועל ושם מגזרת נחי פי"ו.

ג. (1) העתק שם מן הגזרה של הפועל צפויים.

(2) העתק שני פעלים מן הגזרה של הפועל צפויים.

ליד כל פועל שהעתקת כתוב את הבניין שלו.

ד. מן השורש של השם תפנית ציין שלושה שמות פעולה.

ליד כל שם פעולה שציינת כתוב את הבניין שלו.

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 12-13) ושתיים מתחום השם (שאלות 14-15). עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים (לכל שאלה – 9 נקודות).
 שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

הפועל

12. א. לפניך רשימת פעלים.

קָרוּי פָּנוּי מְצוּי שְׁנוּי רְפוּי נְשׂוּי דָּהוּי

(1) כתוב את הבניין המשותף לכל הפעלים.

(2) לפניך משפט.

יוון שְׁרוּיָה במשבר כלכלי.

העתק מן הפעלים שברשימה רק את הפעלים שהם מן הגזרה של הפועל שְׁרוּיָה.

כתוב את הגזרה שלהם.

(3) כתוב את הגזרה המשותפת לשאר הפעלים.

ב. לפניך ארבעה זוגות פעלים.

העתק רק את הזוגות שהם מאותו הבניין. ציין את הבניין המשותף שלהם.

• מוֹחִים — מוֹדִים

• מְפָלוֹת — מוּבָלוֹת

• הֶפְנוּ — הֶפְכוּ

• נוֹרָא — נְסוּג

ג. לפניך רשימה של פעלים.

העתק רק את הפעלים שבהם האות תי"ו היא שורשית.

הַתְּנִיעוּ תְּנִיעוּ הַסְּתַנְּנוּ הַנְּחִיתָה הַנְּחִיתָ תְּדַעוּ תְּדַלְקוּ

13. א. לפניך שני משפטים. בכל משפט פועל מודגש.
- (1) נִמְצָא את האבֵּדָה.
- (2) הספר נִמְצָא על המדף.
- כתוב במה שונים שני הפעלים המודגשים מבחינת השורש, הבניין, הזמן והגוף. פְּרֹט את ההבדלים.
- ב. לצורת הפועל תָּרִים יש שתי משמעויות.
- לפניך משפט ובו משובץ פועל זה באחת מן המשמעויות.
- טובי החוקרים תָּרִים אחר פתרון לבעיה.
- כתוב משפט משלך שבו הפועל תָּרִים יבטא משמעות אחרת מן המשמעות שבמשפט הנתון.
- ציין את ההבדל בין שני הפעלים מבחינת השורש.
- ג. לפניך רשימת פעלים.
- מְשׁוּטָט כָּבִים הוֹרִיק תֹּאפָה תָּפּוּס נֶכּוֹן מוֹרָה
- לפניך שמות של קבוצות. העתק אותם, וכתוב כל אחד מן הפעלים שברשימה בקבוצה המתאימה לו.
- בניין קל
 - גזרת נחי ע"ו
 - בניין הפעיל
- ד. לפניך משפט, ובו פועל מודגש.
- האבֵּדָה הוֹשְׁבָה לבעליה.
- העתק מן הפעלים שלפניך רק את הפעלים שהם מן הגזרה של הפועל הוֹשְׁבָה שבמשפט זה.
- מוֹבָל מוֹגָף מוּצָא מוּדָח מוּדָע מוּכָח

השם

14. א.

לפניך רשימת שמות.

מְנַהִיגוֹת הַתְּמוֹדוֹדוֹת נְדִיבוֹת תְּיָרוֹת הַשְּׂרָדוֹת

העתק מן הרשימה את המילים שבהן הסימות X אות היא צורן סופי.

ב.

לפניך שני משפטים ובהם המילה **שְׂבִירָה**.

(1) יהלום מנצנץ בגלל **שְׂבִירָה** של קרני האור.

(2) לא רצוי לתת לילדים קטנים צלחת **שְׂבִירָה**.

העתק את מספר המשפט שבו המילה **שְׂבִירָה** אינה שם פעולה. נמק את תשובתך.

ג.

לפניך רשימה של שמות.

מְגַבֵּן מְלִית דְּגִיגוֹן חֲתָלְתוֹל

(1) מה משותף לכל השמות שברשימה מבחינת המשמעות?

(2) אחת מן המילים שברשימה נוצרה בשני שלבים. ציין את המילה, והסבר את שני

השלבים בדרך היווצרותה.

ד.

האקדמיה ללשון העברית ביקשה מן הציבור להציע חלופות למילים לועזיות.

לפניך הצעות לחלופות של שתי מילים.

בכל אחת מן המילים בָּחַר בהצעה אחת שלדעתך היא המתאימה ביותר. נמק את בחירתך.

(שים לב לשורש, לדרך התצורה ולמשמעות).

(1) המילה הלועזית: **פּוֹמְפָה** (פותח סתימות ידני).

ההצעות: **חולֶצוֹן, משֶׁלֶף, פּמֶפֶמַת**

(2) המילה הלועזית: **קָלִידוֹסְקוֹפ** (מכשיר בצורת גליל שבו שבri זכוכית צבעוניים.

בעת סיבוב הגליל משתקפים בו צורות וצבעים. מקור המילה קליידוסקופ מיוונית,

והיא מורכבת מן המילים יפה + דמות + לראות).

ההצעות: **מְקֶסֶמַת, גְּלִילוֹר, סֶסְגוֹנוֹן**

15. א.

לפניך שני משפטים, ובהם מילים מודגשות.

— הַתְקַצִּיב מיועד לבניית מרכזי קליטה למהגרים.

— יש תְּקַצוּב גם לתכנית לגירוש מהגרים.

לפניך ארבעה היגדים. העתק את המספר של ההיגדים הנכונים.

(1) שני השמות — תְּקַצִּיב, תְּקַצוּב — הם שמות פעולה.

(2) אחד מן השמות — תְּקַצִּיב או תְּקַצוּב — הוא שם פעולה של בניין פיעל.

(3) שני השמות — תְּקַצִּיב, תְּקַצוּב — נוצרו בדרך של שורש ומשקל.

(4) שני השמות — תְּקַצִּיב, תְּקַצוּב — הם משורש בעל ארבעה עיצורים.

ב. לפניך רשימת מילים.

דִּיוֹן מְגוֹן רְאוּשׁוֹן מוֹכֵן זְכָרוֹן מְשֻׁפָּטוֹן

לפניך רשימה של תפקידים של נו"ן סופית. העתק את המספרים 1-3, וליד כל אחד מהם

העתק מילה אחת מתאימה מן הרשימה.

(1) הנו"ן הסופית היא אחת מאותיות השורש.

(2) הנו"ן הסופית שייכת למשקל.

(3) הנו"ן הסופית שייכת לצורן הסופי.

ג. לפניך שתי קבוצות של שמות, ובכל קבוצה ארבעה שמות שנוצרו משורש ומשקל.

העתק מכל אחת מן הקבוצות את השם היוצא דופן מבחינת המשקל.

הסבר את קביעתך.

(1) מְמַתֵּק, מְזַגֵּן, מוֹרֵד, מְכוּן

(2) תְּלִיָּה, תְּפִיסָה, רִיצָה, תְּגוּבָה

ד. לפניך טבלה ובה שמות עצם.

א	ב
1. מְחִילָה	מְשִׁמָּה מְרִיבָה מְעִילָה מְלוּנָה
2. הַלּוֹאָה	הַמְצָאָה הוֹסְפָה הַקְרָאָה הַפְנִיָה

העתק את השמות הממוספרים 1-2 שבטור א.

(1) ליד כל אחד מן השמות שהעתקת, העתק מטור ב שם מאותה הגזרה ומאותו המשקל.

(2) ציין את הגזרה המשותפת לכל אחד מן הזוגות שכתבת בתת-סעיף (1).

בהצלחה!